

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มีเป้าหมายเพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้ การปฏิรูปกระบวนการทางการศึกษา และการปฏิรูปการบริหารจัดการศึกษาตามแนวทาง หลักการสำคัญของการปฏิรูปการศึกษาอยู่ที่ การปฏิรูปการเรียนรู้ การปฏิรูปการเรียนรู้เป็นประเด็นสำคัญประเด็นหนึ่ง โดยกล่าวไว้ในหมวด 4 มาตรา 22 แนวทางการจัดการศึกษา มีประเด็นหลัก 3 ประเด็นคือ 1) ต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนสามารถ เรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดและกระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริม ให้ผู้เรียนมีความสามารถพัฒนาตนเองตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ 2) สาระการเรียนรู้เน้นความสำคัญทั้งความรู้และคุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา การประยุกต์ใช้กระบวนการเรียนรู้ต้องจัดเนื้อหาและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจ และ 3) ความแตกต่างของผู้เรียน ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และ ประยุกต์ใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาให้ผู้เรียน เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้คิดเป็นทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้ใฝ่เรียนอย่างต่อเนื่อง ผสมผสานสาระความรู้ต่าง ๆ อย่างสมดุลรวมทั้งปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ทุกสาระการเรียนรู้ ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและอำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ รวมทั้งการส่งเสริมสนับสนุนให้ครูได้พัฒนาตนเอง ให้มีความรู้ ความสามารถมีทักษะ เป็นผู้นำทางวิชาการและพัฒนาตนเองให้ก้าวหน้าเป็น ครูมืออาชีพต่อไป (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545 : 8 - 10)

มาตรการในการผลิตและพัฒนาครูไทยในศตวรรษที่ 21 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้กล่าวถึงการพัฒนาครูไว้ว่าครูจะต้องพัฒนาความรู้และทักษะให้ก้าวหน้าทันวิทยาการใหม่ ๆ ครูต้องใฝ่รู้ และต้องเป็นผู้นำด้านวิชาการและการเป็นแบบอย่างที่ดีในสถานศึกษาและชุมชน การพัฒนาครูเป็นกลยุทธ์สำคัญที่จะส่งเสริมให้ครูก้าวหน้าทางวิชาชีพสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นอย่างมีคุณภาพ ผู้สำเร็จ

การศึกษาจึงจะมีคุณภาพ และในปัจจุบันสภาพการดำเนินการและปัญหาการพัฒนาครูมีหลายประการ เช่น ครูไม่ได้รับการพัฒนาอย่างเพียงพอและต่อเนื่อง ระยะเวลาการอบรมส่วนใหญ่จัด 2 - 3 วันแล้วเสร็จสิ้น จำนวนผู้เข้ารับการฝึกอบรมค่อนข้างมาก ระบบการพัฒนาครูประจำการมีคุณภาพต่ำ มาจากสาเหตุหลายประการ เช่น วิทยากรขาดประสบการณ์ตรงในการนำหลักสูตรไปใช้ เน้นเฉพาะเทคนิควิธีการอย่างฉาบฉวย ขาดการเน้นพัฒนาทักษะกระบวนการคิดและประยุกต์ ใช้กับครูเพื่อนำไปใช้ในสถานศึกษาของตนเองอย่างเหมาะสม จึงทำให้การพัฒนาครูไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2552 : 160)

เป้าหมายในการพัฒนาครูเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการเป็นครูที่มีคุณภาพภายใต้บริบทต่าง ๆ ของสังคมไทยโดยกำหนดวิธีการพัฒนาครู 4 แนวทางคือ 1) การพัฒนาตนเอง 2) การฝึกฝนกับครูพี่เลี้ยง ผู้เชี่ยวชาญ 3) การเข้าฝึกอบรมในหลักสูตรต่าง ๆ และ 4) การศึกษาในระดับที่สูงขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545 : ก) ซึ่งสอดคล้องกับ ฉลาด จันทร์สมบัติ (2550 : 67) การพัฒนาครูสามารถดำเนินการได้ดังนี้ รูปแบบการพัฒนาที่เกิดจากความต้องการของครู รูปแบบการสังเกตและประเมิน รูปแบบมีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการฝึกอบรม และ รูปแบบการสืบเสาะค้นหาส่วน วิจิตร อาวะกุล (2540 : 136 - 149) กล่าวว่า วิธีพัฒนาบุคลากร ได้แก่ การพยายามโดยผู้ทรงคุณวุฒิ การสัมมนา การอภิปราย การประชุมเชิงปฏิบัติการ การปฐมนิเทศและการฝึกอบรม ในทำนองเดียวกัน Sparks and Loucks – Horsley. (1990 : 234-235) การพัฒนาครูควรพัฒนา 5 รูปแบบ ดังนี้ 1) รูปแบบการฝึกอบรม 2) รูปแบบการแนะนำเป็นรายบุคคล 3) รูปแบบการสังเกตและประเมินผล 4) รูปแบบการมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา และ 5) รูปแบบการแสวงหาความรู้และวิธีการด้วยตนเอง Welsh and Bolton. (1995 : 553 - 559) เสนอแนะว่า การฝึกอบรมครูและผู้บริหารควรเริ่มที่การพัฒนาการศึกษาเกี่ยวกับครูประจำการให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัย ซึ่งสอดคล้องกับ Rutkowski. (1996 : 42 – 44) กล่าวว่า การฝึกอบรมให้ความรู้กับครูที่ต้องการทำวิจัยเป็นสิ่งจำเป็นที่จะช่วยส่งเสริมความรู้และพัฒนาให้เกิดทักษะในการทำวิจัยเป็น แต่ก็ไม่จำเป็นต้องให้การฝึกอบรมที่เน้นแบบแผนการวิจัยที่ยึดกรอบหรือวิธีวิทยาที่สูงเกินไปเพราะไม่ใช่สิ่งจำเป็นสำหรับการวิจัยปฏิบัติการในห้องเรียนสำหรับครู

ปัจจุบันการวิจัยนับว่ามีความสำคัญมากเพราะการวิจัยจะเปลี่ยนวิถีชีวิต กิจวัตรประจำวัน และการดำเนินชีวิตความเป็นอยู่ของคนเราบนพื้นฐานของความคุ้นชินให้ไปสู่การกำหนดนโยบายและแนวทางการปฏิบัติใหม่ ๆ หรือนำไปสู่การสร้างนวัตกรรม การพัฒนา

กระทั่งสร้างระบบการทำงานที่ดีกว่าเดิม หากเป็นที่ยอมรับของทุกคนก็จะกลายเป็นกิจวัตรใหม่ อีกชุดหนึ่งและเกิดการพัฒนางานไปเรื่อย ๆ ดังนั้น หัวใจของการพัฒนาคือ “ การทำวิจัย ” ซึ่ง ประโยชน์สำคัญที่ได้รับจากการทำวิจัย คือ การสร้างนวัตกรรมการพัฒนา การออกแบบระบบ ทำงานใหม่ เช่น การวิจัยเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน การวิจัยทางการศึกษาเพื่อ ยกย่องคุณภาพการศึกษาสู่สังคมไทยในศตวรรษใหม่ต่อไป (เกษม วัฒนชัย, 2552 : 1 - 3) การนำกระบวนการวิจัยมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ นับว่าเป็นเรื่องสำคัญเพราะเป็นแนวทางใน การพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะการแสวงหาความรู้ซึ่งเป็นทักษะพื้นฐานในการเรียนรู้ตลอดชีวิต ดังนั้นการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และแก้ไข เพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ในหมวด 4 มาตรา 24 (5) กล่าวว่า การส่งเสริมสนับสนุนให้ ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม สื่อการสอนและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อให้ ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของ กระบวนการเรียนรู้ มาตรา 30 กล่าวว่า สถานศึกษาควรพัฒนาการเรียนการสอนให้มี ประสิทธิภาพรวมทั้งส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถใช้กระบวนการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อัน ที่เหมาะสมแก่ผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษาและหมวด 9 มาตรา 67 รัฐต้องส่งเสริมให้มีการ วิจัยและพัฒนา การผลิตและการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา รวมทั้งการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาเพื่อให้เกิดการใช้ที่คุ้มค่าและเหมาะสมกับ กระบวนการเรียนรู้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552 : 19)

การจัดการเรียนการสอนโดยผู้เรียน ใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ เป็นสิ่งสำคัญเพราะเป็นแนวทางหนึ่งในการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะการแสวงหาความรู้และ ทักษะพื้นฐานในการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งรูปแบบการเรียนการสอนที่ผู้เรียน ได้เรียนรู้ โดยการ ปฏิบัติจริง เผชิญเหตุการณ์จริง สร้างสรรค์ผลงานจากกระบวนการคิด การทำงานที่เป็นระบบ การสร้างองค์ความรู้ใหม่ด้วยตนเองโดยใช้วิจัยในการแก้ปัญหา ค้นหาคำตอบจากการสืบค้น และการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยตนเอง (ทิตานา แจมมณี, 2548 : 1) สุภัทธา เอื้อวงศ์ (2554 : 2) กล่าวว่า หลักการสำคัญของการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อันที่ผู้สอนจะต้องคำนึงถึง คือ

- 1) งานวิจัยเป็นงานเสริมงานหลัก โดยงานหลักคือการสอนของผู้สอน เพราะงานวิจัยเพื่อ พัฒนาการเรียนรู้จะต้องเกิดควบคู่กับการเรียนการสอนเสมอ
- 2) เป็นการทำวิจัยตามสภาพ ความจริงเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นจริงและต้องการแก้ไข
- 3) เป็นการสอดแทรกให้การวิจัยเป็นส่วน หนึ่งของกระบวนการเรียนรู้
- 4) งานวิจัยที่ทำนี้มีจุดมุ่งหมายหลักเพื่อแก้ปัญหา หรือพัฒนาการ เรียนรู้ของมนุษย์ ผู้ทำต้องนึกถึงประโยชน์หรือคุณค่าต่อผู้เรียนเป็นสำคัญ
- 5) การทำวิจัยเป็น

สิ่งที่ตระหนักรู้ โดยอาจารย์ผู้สอนเอง ด้วยความรู้สึกห่วงใยต่อนักศึกษา บรรดาหน้าที่จะ
แก้ปัญหและพัฒนาผู้เรียน และ 6) สิ่งสำคัญประการสุดท้าย และเป็นสิ่งที่สำคัญยิ่งต่อการวิจัย
เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน คือ งานวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อาจสำเร็จมีใช้อยู่ที่ความคิดอย่าง
เดียว แต่อยู่ที่ การลงมือปฏิบัติจริง สุดท้ายอาจกล่าว ได้ว่าการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน คุณภาพ
การเรียนการสอนที่ต่อเนื่องจะเกิดขึ้นได้ยาก ถ้าขาดการดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรม ขาดการ
ดำเนินการ โดยใช้แนวคิดทางวิทยาศาสตร์ การวิจัยถือเป็นเครื่องมือสำคัญที่ทำให้เกิดความคิด
ในการพัฒนาการเรียนการสอนของครู เกิดขึ้นเป็นรูปธรรมขึ้น และเป็นการดำเนินการเชิง
วิทยาศาสตร์ที่จะช่วยพัฒนาการเรียนการสอนของครูอย่างแท้จริง ซึ่งผลก็คือ คุณภาพของ
ผู้เรียนนั่นเอง

จากสภาพปัจจุบันปัญหาการวิจัยที่เกิดขึ้นกับครูนั้น จำเป็นต้องการเปลี่ยนแปลง
แนวคิดครูใหม่ให้เห็นความสำคัญของการพัฒนาวิชาการ ด้านการพัฒนาการเรียนรู้อันเป็น
แนวทางการพัฒนาวิชาชีพครูและเป็นหน้าที่ของครูทุกคนที่ต้องการพัฒนาวิชาชีพของตนเอง
งานวิจัยของครูต้องมุ่งแสวงหาคำตอบเกี่ยวกับการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน เป็น
กระบวนการที่ไม่ควรใช้เวลานานหรือยุ่งยากมากจนทำให้งานหลักการสอนได้รับผลกระทบ
ต้องทำให้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของการทำงานปกติ โดยใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ เป้าหมาย
หลักของการวิจัยของครูไม่ใช่การสร้างองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับศาสตร์ของการสอน แต่เพื่อ
แก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นหรือแสวงหาแนวทางการพัฒนาการเรียนรู้อันดียิ่งขึ้น เมื่อสั่ง
สมมากขึ้นก็สามารถนำมาสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ใหม่ที่เกิดประโยชน์กับการพัฒนาการ
เรียนรู้อันดีของผู้เรียนได้ ในปัจจุบันพบว่า ปัญหาของครูที่ทำให้การวิจัยไม่พัฒนาและก้าวหน้า
เท่าที่ควรด้วยเหตุผลดังนี้ 1) ความรู้ของครูที่ได้จากอบรมไม่เพียงพอที่จะทำให้ครูสามารถทำ
วิจัยแบบเป็นทางการได้โดยลำพังส่งผลให้ครูทำวิจัยไม่เสร็จและเกิดความท้อถอยในการทำวิจัย
และท้ายที่สุดก็เกิดทัศนคติทางลบต่อการวิจัย 2) ครูไม่ได้เกิดการเรียนรู้จากการศึกษาค้นคว้าด้วย
ตนเอง สิ่งที่ได้มาไม่ได้นำมาใช้ในการปฏิบัติจริง และ 3) เป็นผลกระทบสืบเนื่องจากความ
ยากลำบากของกระบวนการวิจัย จะยุติการทำวิจัยโดยมีผลงานวิจัยเพียงเรื่องเดียว ไม่ได้เกิด
แรงจูงใจที่จะทำวิจัยอย่างต่อเนื่อง จากสภาพปัญหาดังกล่าว จึงทำให้การทำวิจัยของครูไม่
พัฒนาเท่าที่ควรส่งผลกระทบต่อการพัฒนาวิชาชีพครู พัฒนาการเรียนการสอนที่จะช่วยให้
ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามศักยภาพของตนเอง การทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนจึงเป็น
สิ่งจำเป็นสำหรับการประกอบอาชีพครู (สุวิมล ว่องวานิช, 2554 : 3 - 7) สอดคล้องกับ Welsh
and Bolton. (1995 : 553 - 559) กล่าวว่า ปัญหาการวิจัยที่เกิดขึ้นกับครูที่ต้องการทำวิจัยมี

หลายประการ ได้แก่ 1) ความกลัวเกี่ยวกับเทคนิคการทำวิจัย 2) ครุมีแนวโน้มที่จะเชื่อว่างานวิจัยไม่ใช่อยู่ในขอบเขตของงานครูที่จะปฏิบัติได้ 3) ข้อจำกัดด้านเวลาในการทำวิจัยของครูในโรงเรียนที่ทำการวิจัย 4) มีความกังวลในหัวข้อวิจัยที่อาจกระทบความรู้สึกของพ่อแม่ผู้ปกครองหรือผู้เกี่ยวข้อง 5) การไม่ได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารและ 6) การต่อต้านในการทำวิจัยจากผู้บริหารเป็นต้น

Pytlík. (1997 : 20 - 21) กล่าวว่า วิธีการเชิงคุณภาพในการทำวิจัยในชั้นเรียน โดยเน้นการอธิบายสิ่งที่เกิดขึ้นและพบข้อค้นพบที่ได้มากกว่าจะเน้นการทดสอบสมมติฐานและการตรวจสอบผลการวิจัยโดยมีข้อตกลง 3 ประการสำหรับการทำวิจัยคือ 1) ใช้วิธีการแบบรวมเพื่อเน้นการศึกษาภาพรวมมากกว่าการศึกษาแบบแยกส่วน 2) ใช้วิธีการอุปมัย โดยการเก็บข้อมูลจากการสังเกตพฤติกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นและระบุรูปแบบของพฤติกรรมที่ค้นพบ และ 3) ใช้วิธีการเชิงธรรมชาติ เพื่อให้แน่ใจว่าทั้งงานวิจัยและผู้วิจัยไม่ได้ส่งผลต่อสภาพธรรมชาติหรือสภาพแวดล้อมในห้องเรียน ส่วน Johnson and Button. (1998: 48 - 51) ได้เสนอผลการทดลองพัฒนาครูโดยการให้ทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนซึ่งปรากฏว่าประสบความสำเร็จด้วยดีนับเป็นกระบวนการที่ช่วยพัฒนาวิชาชีพครูและผลการการศึกษาวิจัย ผู้วิจัยได้เสนอแนะในการพัฒนาทักษะการทำวิจัยสำหรับครูหลายประการ ได้แก่ 1) เสนอแนะให้ครูศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง 2) ให้ครูเริ่มตั้งปัญหาที่เกิดขึ้นกับตัวเองในการทำงานสอน 3) จัดให้มีโครงการวิจัยปฏิบัติการที่มีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องและเป็นโครงการระยะยาว 4) สนับสนุนให้มีการร่วมมือกันทำงานระหว่างนักวิชาการในมหาวิทยาลัยกับครูในโรงเรียน และ 5) จัดหาวิธีการให้ครูได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนผลงานของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับกับงานวิจัยของ พวงเพ็ญ อินทรประวัติ (2546 : 16) ได้ดำเนินการจัดการเรียนการสอนรายวิชาการเขียนภาษาอังกฤษที่ใช้กระบวนการวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ พบว่านักเรียนจำนวนเกินกว่า 85 % ประสบผลสำเร็จในการเรียนรายวิชานี้เป็นอย่างดีนักเรียนยอมรับความคิดเห็นและ รับฟังผู้อื่นซึ่งเป็นแนวการเรียนรู้ร่วมกันของทุกคนที่เกี่ยวข้อง ส่วน โรงเรียนวัดอินทาราม (2547 : 143 - 149) ได้ดำเนินการให้นักเรียนจัดทำกรวิจัยในรูปแบบของโครงการ เช่น โครงการประเภทสำรวจรวบรวมข้อมูล โครงการประเภททดลอง โครงการประเภทสิ่งประดิษฐ์โครงการประเภททฤษฎี ปรากฏว่านักเรียนได้ดำเนินการได้เป็นอย่างดี

สิริมา ภิญ โญอนันตพงษ์ (2547 : 94) ได้ดำเนินโครงการวิจัยเรื่อง การพัฒนาโครงการเด็กวิจัยและการประเมินเด็กเป็นสำคัญ พบว่า เด็กมีทักษะในการสังเกต มีการสืบค้น การค้นคว้าข้อความรู้ ชอบค้นหาคำตอบมีทักษะการสื่อความหมาย มีความคิดสร้างสรรค์ รู้จัก

แสดงความคิดเห็น ความรู้สึก ตั้งคำถาม ตอบคำถาม มีทักษะการทำงานกลุ่ม รู้จักการวางแผน ตัดสินใจ แก้ไขข้อขัดแย้ง รู้จักวิเคราะห์ สรุป รับผิดชอบในบทบาทและมีมนุษยสัมพันธ์

ยุภาติ ปณะราช (2551 : 39 - 48) ได้ศึกษาผลการเรียนการสอนโดยผู้เรียนใช้ กระบวนการวิจัยในการเรียนรู้ พบว่า นักศึกษามีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชา แนวโน้มคณิตศาสตร์ศึกษาสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดคือร้อยละ 50 แสดงให้เห็นว่า กระบวนการ เรียนการสอนนักศึกษาให้เป็นผู้ที่ค้นคว้าหาความรู้แล้วนำมาทำการวิเคราะห์ สังเคราะห์ สรุป เอง รวมถึงการปรับปรุงแก้ไขงานหลาย ๆ ครั้ง จนได้งานที่มีความสมบูรณ์ที่สุด ส่งผลให้ นักศึกษาเกิดความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้อง สามารถที่จะทำแบบวัดผลสัมฤทธิ์และเขียนรายงาน การทำงานและผลจากการทำงานได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ปรีชนันท์ ลิทธิจินดาร (2555 : 1) ที่กล่าวว่า การเรียนแบบใช้วิจัยเป็นฐานที่ช่วยกระตุ้นผู้เรียนสนใจวิชาที่เรียนมากขึ้น ทำให้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชานั้นสูงขึ้น เพราะเป็นการเรียนที่ไม่น่าเบื่อ ไม่จำเจ สนุกสนาน ได้ เผชิญสภาพของตนเอง สรุปได้ว่าการจัดการเรียนรู้โดยผู้เรียนใช้วิจัยเป็นส่วนหนึ่งของ กระบวนการเรียนรู้ช่วยให้ผู้เรียน ได้รู้จักวิธีการแสวงหาความรู้ จนกระทั่งสามารถนำไปใช้ในการ ค้นคว้าหาความรู้ที่มีอยู่รอบตัวและเกิดขึ้นได้

สำหรับขั้นตอนของการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนที่มีการนำมาใช้อย่าง แพร่หลายในทางการศึกษา คือ กระบวนการทำงานที่เป็นวงจรวิจัยแบบบันไดเวียน ตามแนวคิด ของ Kemmis; and McTaggart. (2000 : 150) ซึ่งเสนอว่า กระบวนการวิจัย มี 4 ขั้นตอน คือ 1) การวางแผน (Plan) กำหนดปัญหาหรือสิ่งที่ต้องการพัฒนา กำหนดนวัตกรรมที่ใช้แก้ปัญหา กำหนดขั้นตอนที่จะปฏิบัติ ออกแบบวิธีการ/เครื่องมือสังเกตผลการปฏิบัติ 2) การปฏิบัติตาม แผนที่กำหนด (Act) ลงมือปฏิบัติตามแผน 3) การสังเกตผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน (Observe) ใช้เครื่องมือวัดผลการปฏิบัติ และ 4) การสะท้อนผลหลังจากการปฏิบัติงาน (Reflect) วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการวัดผล สรุปผล เขียนรายงานการวิจัย โดยครูต้องมีการวางแผนการทำงานอย่างมีระบบ ทำให้ครูได้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ หาทางแก้ปัญหาได้อย่าง เหมาะสมเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพและสามารถพัฒนาเป็นผลงานที่มีประโยชน์เป็นที่ ยอมรับได้

จากมูลเหตุดังกล่าวผู้วิจัยพิจารณาเห็นว่า ถ้าสามารถจัดการเรียนรู้กระบวนการ แก้ปัญหาหรือใช้วิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ให้สมบูรณ์และครบทั้งระบบ อันจะ เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ดี สามารถทำให้ผู้เรียนมีทักษะกระบวนการคิดที่สูงขึ้นและเป็นไปตาม เกณฑ์การเรียนรู้ที่ดีตลอดมีประสิทธิภาพเกิดทักษะการทำงานที่เป็นระบบ มีขั้นตอน รู้จักการ

วางแผนการทำงาน สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กับแนวทางการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการแก้ปัญหาและใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ พบว่า การวิจัยการจัดการเรียนรู้โดยผู้เรียนใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้มีน้อยมากและที่พบปรากฏว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้ไม่ชัดเจน ขาดความชัดเจนในขั้นตอนและกระบวนการจัดการเรียนรู้ของครูที่ใกล้เคียงกับรูปแบบที่ให้ผู้เรียนใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ คือ รูปแบบการสอนแบบโครงการซึ่งถือว่าเป็นการทำวิจัยเล็ก ๆ ที่ทำให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้มีทักษะการทำงานอย่างเป็นระบบ

ดังนั้นผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษารูปแบบการฝึกอบรมครูด้านการจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการแก้ปัญหาโดยใช้วิจัยปฏิบัติการ ยึดหลักการที่ว่า กระบวนการวิจัยเป็นกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ที่ใช้ในการแสวงหาความรู้เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เชื่อถือได้ การให้ผู้เรียนใช้กระบวนการวิจัยในการศึกษาหาความรู้ จะช่วยให้ผู้เรียนมีเครื่องมือในการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้เรียนได้ประสบการณ์ตรงในการใช้กระบวนการวิจัย ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ลึกซึ้งที่มีความหมายต่อตนเองและได้เพิ่มเติมกระบวนการเรียนรู้ของครูในการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น จากแนวคิดของนักวิชาการ นักการศึกษา วิธีการและเนื้อหาในการฝึกอบรมครูด้านการจัดการเรียนรู้โดยผู้เรียนใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ และแนวทางการวิจัยเชิงปฏิบัติการดังกล่าว ผู้วิจัยได้ศึกษาและสังเคราะห์แนวคิดนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดเบื้องต้นในการวิจัยเพื่อให้ได้แนวทางการฝึกอบรมครูด้านการจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการแก้ปัญหาโดยใช้วิจัยปฏิบัติการ ตลอดจนใช้เป็นข้อเสนอแนะให้กับครู ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้อง สามารถจัดการเรียนรู้ให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ต่อไป

คำศัพท์สำคัญของการวิจัย

การฝึกอบรม การจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการแก้ปัญหา

คำถามการวิจัย

1. แนวทางการฝึกอบรมครูด้านการจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการแก้ปัญหา มีวิธีการและเนื้อหาเป็นอย่างไร

2. รูปแบบการฝึกอบรมครูด้านการจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการแก้ปัญหา ควรมีลักษณะอย่างไร

3. รูปแบบการฝึกอบรมครูด้านการจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการแก้ปัญหาโดยใช้วิจัยปฏิบัติการ ที่สร้างและพัฒนาขึ้นแล้วนำไปทดลองใช้มีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวทางการฝึกอบรมครูด้านการจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการแก้ปัญหา
2. เพื่อสร้างรูปแบบการฝึกอบรมครูด้านการจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการแก้ปัญหา
3. เพื่อทดลองใช้รูปแบบการฝึกอบรมครูด้านการจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการแก้ปัญหาโดยใช้วิจัยปฏิบัติการ

ขอบเขตการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยการฝึกอบรมครูด้านการจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการแก้ปัญหาโดยใช้วิจัยปฏิบัติการ ดังนี้

1. ศึกษาแนวทางการฝึกอบรมครูด้านการจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการแก้ปัญหา

1.1 ขอบเขตด้านขั้นตอนการวิจัย

ศึกษาวิเคราะห์เอกสารทางวิชาการ รายงานวิจัย บทความและข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับวิธีการและเนื้อหาการฝึกอบรมครูด้านการจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการแก้ปัญหา

1.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้ทรงคุณวุฒิในการวิจัย จำนวน 8 คน โดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งประกอบด้วยนักวิชาการ (Scholars) และนักปฏิบัติการ (Practitioners) ซึ่งมีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการแก้ปัญหา

1.3 ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

1.3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ วิธีการและเนื้อหาการฝึกอบรมครูด้านการจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการแก้ปัญหา

1.3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ แนวทางการฝึกอบรมครูด้านการจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการแก้ปัญหา

1.4 ระยะเวลา ใช้เวลาในการวิจัย 1 เดือน (1- 31 กรกฎาคม 2556)

1.5 สถานที่ทำการวิจัย หน่วยงานที่ผู้ทรงคุณวุฒิสังกัด

2. สร้างรูปแบบการฝึกอบรมครูด้านการจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการแก้ปัญหา

2.1 ขอบเขตด้านขั้นตอนการวิจัย

การสร้างรูปแบบการฝึกอบรมครูด้านการจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการแก้ปัญหา

2.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้เชี่ยวชาญในการวิจัย จำนวน 20 คน โดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งประกอบด้วยนักวิชาการ (Scholars) และนักปฏิบัติการ (Practitioners) ซึ่งมีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการแก้ปัญหา

2.3 ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

2.3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ การฝึกอบรมครูด้านการจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการแก้ปัญหา และเทคนิคเคลฟาล

2.3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ รูปแบบการฝึกอบรมครูด้านการจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการแก้ปัญหา

2.4 ระยะเวลา ใช้เวลาในการวิจัย 2 เดือน (1 สิงหาคม 2556 - 30 กันยายน 2556)

2.5 สถานที่ทำการวิจัย หน่วยงานที่ผู้เชี่ยวชาญสังกัด

3. ทดลองใช้รูปแบบการฝึกอบรมครูด้านการจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการแก้ปัญหาโดยใช้วิจัยปฏิบัติการ

3.1 ขอบเขตด้านขั้นตอนการวิจัย

ทดลองใช้รูปแบบการฝึกอบรมครูด้านการจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการแก้ปัญหาโดยใช้วิจัยปฏิบัติการ ตามกระบวนการวิจัยปฏิบัติการ (Action Research) ประกอบด้วย การวางแผน (Planning) การปฏิบัติการ (Action) การสังเกต (Observation) และการสะท้อนผล (Reflection)

3.2 กลุ่มผู้ร่วมวิจัย คือ ครูที่ปฏิบัติหน้าที่การสอนโรงเรียนเชิงใหม่ประชานุสรณ์ เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 จำนวน 6 คน ที่สมัครใจเข้าร่วมวิจัย

3.3 ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

3.3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ การจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการแก้ปัญหาโดยใช้วิจัยปฏิบัติการ

3.3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลการทดลองใช้และประเมินรูปแบบการฝึกอบรมครูด้านการจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการแก้ปัญหาโดยใช้วิจัยปฏิบัติการ

3.4 ระยะเวลา ใช้เวลาการวิจัย 3 เดือน (1 พฤศจิกายน 2556 – 31 ธันวาคม 2556)

3.5 สถานที่ทำการวิจัย โรงเรียนเชิงใหม่ประชานุสรณ์ เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. รูปแบบ หมายถึง โครงสร้าง แบบจำลองกระบวนการดำเนินงาน เพื่อใช้แทนปรากฏการณ์ใดปรากฏการณ์หนึ่งให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจ แล้วนำผลไปประยุกต์ใช้หรือนำไปกระทำซ้ำ

2. การฝึกอบรม หมายถึง กระบวนการต่าง ๆ ที่ช่วยให้เพิ่มพูนความรู้ (Knowledge) ความเข้าใจ (Understanding) ทักษะหรือความชำนาญ (Skill) และทัศนคติ (Attitude) อันเหมาะสมในการปฏิบัติงาน และบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายขององค์การ

3. รูปแบบฝึกอบรมครู หมายถึง แนวทางที่ช่วยให้เพิ่มพูนความรู้ ความเข้าใจ ทักษะหรือความชำนาญ และทัศนคติ ที่เหมาะสมในการปฏิบัติงาน และบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายขององค์กร ซึ่งมี 9 องค์ประกอบ 1) กำหนดความจำเป็นในการฝึกอบรมขององค์กร 2) กำหนดงานที่จะต้องปฏิบัติ 3) กำหนดความจำเป็นของผู้เข้ารับการฝึกอบรม 4) กำหนดวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม 5) การสร้างหลักสูตร 6) เลือกกลยุทธ์ เทคนิค อุปกรณ์ในการฝึกอบรม 7) เลือกเครื่องมือในการฝึกอบรม 8) ดำเนินการฝึกอบรม และ 9) การประเมินผลและการป้อนกลับ

4. การจัดการเรียนรู้ หมายถึง การเปลี่ยนพฤติกรรมซึ่งเป็นผลเนื่องมาจากประสบการณ์ ที่คนเรามีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมหรือจากการฝึกหัดรวมทั้งการเปลี่ยนแปลงความรู้ของผู้เรียน และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง ๆ ในชีวิตประจำวันและชีวิตการทำงาน

5. การจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการแก้ปัญหา หมายถึง ขั้นตอนดำเนินการค้นหาคำตอบหรือความรู้ใหม่ที่เชื่อถือได้ โดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์และกระบวนการสืบสอบค้นหาในศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษาวิจัย ซึ่งประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ 1) กำหนดปัญหาการวิจัย 2) สมมุติฐานการวิจัย 3) การเก็บรวบรวมข้อมูล 4) การวิเคราะห์ข้อมูล และ 5) สรุปและรายงานผล

6. การวิจัยปฏิบัติการ หมายถึง การค้นหาแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นและพัฒนาอย่างต่อเนื่องจนกว่าผลการพัฒนาจะเป็นที่พอใจ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนคือ 1) การวางแผน 2) การปฏิบัติงาน 3) การรวบรวมข้อมูล 4) และ 5) การตรวจสอบทบทวน ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนำไปใช้ในการพัฒนาครูและการจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการแก้ปัญหาอย่างน้อย 2 วงรอบ

7. เทคนิคเดลฟาย หมายถึง กระบวนการหรือเครื่องมือที่ใช้ในการตัดสินใจหรือลงข้อสรุปในเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างเป็นระบบที่ปราศจากการเผชิญหน้าโดยตรงของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ โดยรวบรวมและสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยนำผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาครูและการจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการแก้ปัญหาไปใช้การสร้างรูปแบบ จำนวน 3 รอบ

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. จะทำให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนากระบวนการคิด เกิดทักษะการใช้การวิจัยในการแสวงหาความรู้ เรียนรู้อย่างมีความสุข
2. ครูได้แนวทางการจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการแก้ปัญหา โดยใช้วิจัยปฏิบัติการ และครูได้นำไปประยุกต์ในการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
3. หากครูได้นำแนวทางการจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการแก้ปัญหา ผู้เรียนมีทักษะกระบวนการแก้ปัญหาเพิ่มขึ้น
4. ผู้บริหารได้แนวทางการฝึกอบรมครูด้านการจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการแก้ปัญหา โดยใช้วิจัยปฏิบัติการ และนำไปประยุกต์ในการบริหารด้านวิชาการของโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป
5. ผู้บริหาร มีความรู้ ความสามารถ และเจตคติที่ดีต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยรวมของสถานศึกษาให้สูงขึ้นต่อไป

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารแนวคิด ทฤษฎี หลักการ ตลอดจนเอกสารงานวิจัยต่าง ๆ เพื่อนำมาเป็นพื้นฐานในการสังเคราะห์และกำหนดเป็นกรอบแนวคิดของการวิจัยการฝึกอบรมครูด้านการจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการแก้ปัญหา โดยใช้วิจัยปฏิบัติการ ดังนี้

1. แนวทางการฝึกอบรมครู

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด หลักการ เอกสารการวิจัยเพื่อ ได้แนวทางการฝึกอบรมครู ดังนี้

1.1 การฝึกอบรมครู

1.2 การจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการแก้ปัญหา

2. สร้างรูปแบบการฝึกอบรมครูด้านการจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการแก้ปัญหา

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างรูปแบบการฝึกอบรมครูและการจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการแก้ปัญหา ดังนี้

2.1 ตั้งเคราะห์รูปแบบการฝึกอบรมครูและการจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการแก้ปัญหา

2.2 ร่างรูปแบบการฝึกอบรมครูและการจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการแก้ปัญหา

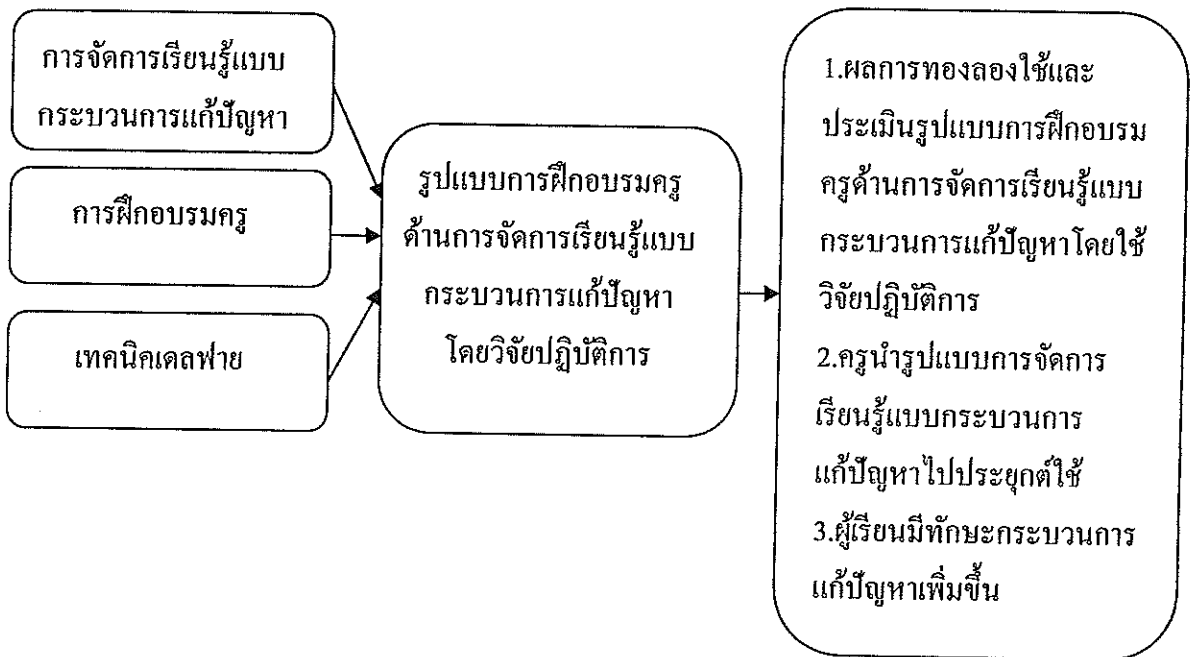
2.3 นำเสนอร่างรูปแบบต่อผู้เชี่ยวชาญ

2.4 สร้างรูปแบบการฝึกอบรมครูและการจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการแก้ปัญหา

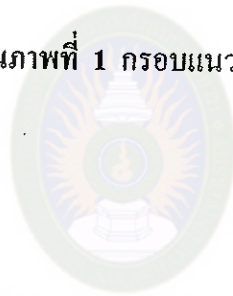
3. ทดลองใช้และประเมินรูปแบบการฝึกอบรมและการจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการแก้ปัญหา

ผู้วิจัยทดลองใช้และประเมินรูปแบบการฝึกอบรมและการจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการแก้ปัญหาโดยใช้วิจัยปฏิบัติการ PAOR คือ การวางแผน (P) การปฏิบัติการ (A) การสังเกต (O) การสะท้อนผล (R) ดำเนินการอย่างน้อย 2 วงรอบ

ในการวิจัยการรูปแบบการฝึกอบรมครูด้านการจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการแก้ปัญหาโดยใช้วิจัยปฏิบัติการ ผู้วิจัยได้ สรุปเป็นกรอบแนวคิดของการวิจัย ดังแผนภูมิที่ 1

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY